

БЪЛГАРСКА ЛЕКСИКОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОГРАФИЯ

ЗА НЯКОИ АКТУАЛНИ ПРОЦЕСИ В БЪЛГАРСКАТА ЛЕКСИКА

Диана Благоева, Сия Колковска

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН

d.blagoeva@ibl.bas.bg, s.kolkovska@ibl.bas.bg

Резюме: В статията се разглеждат някои актуални процеси, протичащи в българската лексика през последните 15 години. Коментира се ролята на основните източници за обогатяване на речниковия състав през разглеждания период: активизиране на словообразователните ресурси на езика, заемане на лексикални единици от други езици, неосемантизация, образуване на нови многосъставни номинативни единици. Характерна особеност на съвременните неологизационни процеси в лексиката е това, че в много случаи паралелното действие на няколко от възможните механизми за създаване на нова лексика води до появата и успоредното функциониране на серии от нови равнозначни номинативни единици от различен тип. В статията е отделено място също на по-важните особености на синонимните отношения между неологизмите в разглеждания период.

Ключови думи: *неологизми, словообразуване, неологизация, синонимия*

1. Въведение

През последните десетилетия в българската лексика се наблюдават засилени процеси на неологизация, които са обусловени както от вътрешноезикови, така и от екстралингвистични причини. Обновяването на лексиката е отговор на протичащите радикални промени в обществения и политическия живот, в икономиката, културата, битовата сфера и пр., на широкото разпространение на нови информационни и комуникационни технологии, на проявите на глобализация – фактори, които водят до появата на множество нови реалии, явления, отношения, които следва да бъдат назовани със средствата на езика. Вътрешноезиковите причини за възникването на нови думи и изрази са свързани с установяването на вътрешносистемни връзки и с проявите на различни езикови тенденции и принципи, които в една или друга степен влияят върху промените в речниковия състав.

В предходно наше изследване (Благоева, Колковска / Blagoeva, Kolkovska 2013) бяха проучени различните аспекти в обновяването на българската лексика в края на XX и първото десетилетие на XXI век, като бе разгледано действието на отделните езикови тенденции (към интернационализация и към автохтонизация, към демократизация и към интелектуализация) и на принципа за езикова икономия при обогатяването на българската лексика. Настоящата статия има за цел да доразвие и разшири направените в посоченото изследване наблюдения, като обект на анализ тук ще бъдат най-новите попълнения в речниковия състав. Ще се спрем накратко върху основните източници за неологизация през последните 15 години и ще проследим синонимните отношения при изследвания кръг нови названия. Материалът за проучването е ексцерпиран от най-новия неологичен речник на българския език (Благоева и др. / Blagoeva et al. 2021), изготвен от авторски колектив от Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ към БАН.

2. Източници на неологизация в най-новия период от развитието на българския език

2.1. Словообразуване

Активизирането на деривационните процеси е основен източник за попълване и обогатяване на българската лексика в разглеждания период. Най-широко застъпено е субстантивното и адективното словообразуване, а формирането на нови глаголи и наречия е по-слабо представено. В

повечето случаи словообразователните неологизми се изграждат с помощта на вече съществуващите словообразователни ресурси на езика. Значително по-рядко се наблюдава обособяване на нови словообразователни елементи.

2.1.1. Афиксация

В субстантивната деривация с най-голяма продуктивност се отличават следните суфикси:

-джия, -чия, -(ов)ец и -ист, в по-ограничена степен също **-ар, -чик, -ер**, за образуване на *nomina personalia* (Георгиева / Georgieva 2013a), срв. *биткойнаджия, благаджия, газпромаджия, грантаджия, даяджия, дронаджия, лаптопаджия, нападажия, проектаджия, скобаджия, тротинеткаджия, твитърджия; бонусчия; абевеец, веганец, десебеец, емемеец, идилец, майдановец; антинобелист, ватиканист, герберист, капоейрист, меркелист, психодраматист, путинист, тунингист; рафтингар, тунингар, фейсбукер; банкоматчик; евроризионер, експедиционер;*

-к(а) за образуване на *nomina feminativa* (Сумрова / Sumrova 2018), срв. *абевейка, азбукарка, аквафермерка, антикорупционерка, десебейка, видеоблогърка, гербистка, протестърка, семаджийка, съфорумка;*

-(из)ация, -изъм, -ство, -ост, -щина за образуване на абстрактни съществителни, срв. *благализация, герберизация, джендъризация, ердоганизация, майданизация, меркелизация, офшоризация, тръмпизация; бинладенизъм, веганизъм, джендъризъм, ердоганизъм, майданизъм, меркелизъм, пеганизъм, тръмпизъм; влогърство, джендърство, крафтърство, пеганство, сурогатство, схемаджийство, хейтърство, хипстърство; глокалност, демисексуалност, корупциогенност, трансджендърност, трансполовост; гурувщина, консуматорщина, пиарщина, тръмповщина;*

-тор, -тел за образуване на *nomina instrumenti*: *виртуализатор, детоксикатор, рециклатор; окрехкотител.*

В адеквативната деривация най-продуктивни са суфиксите **-ен** (*велоалеен, видеорекламен, геолокационен, еколингвистичен, кросмедиен, твитърен*), **-ски** (*вегански, велокуруиерски, грантаджийски, гюленистки, десебейски, дрифтаджийски, идилски, моладжийски, проектаджийски, скатаджийски, схемаджийски*), **-ов** (*биткойнов, ботоксов, геомаркетингов, дронов, твитърров*).

Както е установено и за предходния период (Георгиева / Georgieva 2013b), продължава да бъде активна също именната префиксация и префиксоидация. Възникват множество новообразувания с форманти като **анти-** (*антимаркетинг, антипиар, антитуризм*), **де-** (*деглобализация, деинвестиция, деконтейнеризация, делегализация, деофшоризация*), **квази-** (*квазиинтелектуалец, квазипазар, квазифакт*), **ко-** (*ководец*), **контра-** (*контраблокада, контраокупация, контрапротестър, контрапроява, контрасанкция*), **микро-** (*микродисплей, микродрон, микропивоарна, микросървър*), **ре-** (*реинтелектуализация, реиновация*), **мини-** (*минипостинг, минисайт, минисмартфон, минитаблет, миниубебкамера*), **под-** (*поддепозитар, подфранчайзинг, подпиксел, подпортфейл*), **пост-** (*постджихадистки, посткримски, постмайдановски, постглобализация, постджендър, постдигитален, постевроатлантически, постевропейски, посткултурализъм, постмедиен*), **про-** (*проатакист, пробрюкселски, прогербаджийски, прогерберистки, прогербист, проджихадистки, проимигрантски, проимиграционен, прокорупционен, проолигархичен, проолигархически, пропутиновски*), **свръх-** (*свръхглобализация, свръхконсуматорство, свръхлиберализация, свръхтехнологизация*), **супер-** (*суперавтомобил, суперантиоксидант, суператракция, супербренд, супермоделка, супертрилър, суперхрана, суператрактивен*), **след-** (*следистина*), **суб-** (*субдилър, субоставчик, субхолдинг, субдомейн, субпиксел, субрегион*), **съ-** (*събенефициент, съблогер, съзастраховател, съеклипник, съуправленец*), **хипер-** (*хиперавтомобил, хипергигант, хиперконсуматорство, хиперконфликт, хиперационализъм, хиперпопулизъм, хиперсексуализация*) и др.

Образуването на нови глаголи (вж. също Костова / Kostova 2018) се извършва най-често с помощта на суфиксите **-(из)ира-** (*баркодирам, бизнесфицирам, блистерирам, биопринтирам, биосертифицирам, веганизирам, геймифицирам, джендъризирам, димирам, дрифтирам, игровизирам, микрочипирам, партидизирам, фотошопирам, чипирам*), **-ва-** (*буквам, гугълвам, дилърствам, дислайквам, достъпвам, дрифтвам, есемесвам, лайквам, линквам, протестърствам, тагвам, текствам, тролвам, твитвам*), **-ува-** (*рафтингувам*), **-ова-** (*гриловам*), **-н-** (*букна, достъпна, фотошопна, хейтна*). Както личи от приведените примери, произвеждащи основи за тези словообразователни глаголни неологизми са главно чужди по произход съществителни имена, повечето

от които са новозаети. Образуваните изцяло с домашни по произход словообразователни средства нови глаголи са единични, срв. *достъпвам, достъпна*.

В новото глаголно словообразуване участват и някои префиксални форманти като *де-* (*дебъгвам, дебюрократизирам, девиртуализирам, девитализирам, деглобализирам, деисторизирам, демодернизирам, дескандализирам*), *по-* (*побраузвам, погеймя, погуглирам, погугълвам, порелаксирам, пофлеймя*), *пре-* (*пребюджетирам, прекадрувам, премаришрутизирам, премаришрутирам, премастерирам, препозиционирам, преприватизирам, пререгионализирам*), *ре-* (*реинтелектуализирам, ревалидирам, редистрибутирам*). В по-слаба степен е застъпена конфикацията, срв. *окрежкотя, разприятеля*.

2.1.2. Композиция

Широко представено е също така образуването на нови сложни думи (главно съществителни и прилагателни имена) по различни утвърдени в езика модели, срв. *банкоматотърсач, биткойномания, блогороман, блогочитател, орнитотуризм, технописец, електроавтобус, ветрогенерация, ракетострелец, рекламопроизводител, сериалопроизводство, фармапарафинолечение, шифрословица, цифрословица; двусимов, едносимов, вятърноенергиен, вятърно-соларен, клиентоориентиран*.

В този процес значителна продуктивност показват редица първи и втори съставни части като: *авио-* (*авиодестинация, авиодизайнер, авиоекшън, авиоколеж, авиопортал, авиоприватизация, авиосайт*), *авто-¹* ‘автомобилен’ (*автоекстра, автоекшън, автоконсумативи, автоконфекция, автопарфюм, автоплейър, автопортал, автопрахосмукачка, автоскрап, автотунинговане*), *авто-²* ‘свой, собствен’ (*автодискриминация, автокомпромат, автокоучинг, автомениджмънт, автопърформанс, авторасизъм, авторевю, авторимейк, автотагване*), *агро-* (*агроанализатор, агробиоземеделие, агробиопродукт, агробос, агровестник, агродепартамент, агроекоиндустрия, агроиновация, агроклъстер, агромаркетинг, агромафия, агромедия*), *VELO-* (*велобагажник, велодистанция, велокаска, велокаскада, велоинфраструктура, веломаратон*), *видео-* (*видеозадача, видеокаталог, видеолектория, видеолекция, видеопоздрав, видеосеминар, видеотабло*), *евро-* (*евроакциз, евроасоцииране, евроасоциация, евробенефициент, евробонус, евробюлетина, евровизионер, евроглоба, еврогост, еврокриза, евромагистрат*), *ЕКО-* (*екоагенция, екоадминистрация, екоактивизъм, екоден, екоактивност, екоблаготворителност, екобюджет, ековизита, екоданък, екодискурс, екодобавка*), *етно-* (*етнобит, етновизия, етнодрехи, етноизложба, етнокомплекс, етнокъща, етносело, етнотуризм*), *термо-* (*термогел, термокреда, термолак*), *-фобия* (*глобалофобия, интимифобия, работофобия*) и др.

По-рядко явление е обособяването на нови първи съставни части и радикасоиди като *ало-* ‘отнасящ се до телефонни измами’ (*алоагресия, алозаблуждение, алоизмама, алоизмамник, алоизнудвач*), *байк-* ‘отнасящ се до колоездене със спортни велосипеди’ (*байксъстезание, байкфест, байкцентър*), *смайт-* от англ. *smart* (*смайттелевизор, смайтчасовник, смайтдом*), *е-²* ‘електрически’ (*е-автобус, е-кола, е-такси, е-тротинетка*), *корона-* ‘отнасящ се до коронавирус и до коронавирусната пандемия’ (*коронаепидемия, коронамарка, коронакриза, коронаоблигация, коронаситуация*).

2.1.3. Универбация

Активен процес е също универбирането (вж. също Martincová, Niševa 2018), при което от двусъставни названия с адекватен и субстантивен компонент се образуват еднословни названия обикновено със суфикс *-к(а)* (*безбандеролна цигара > безбандеролка, бездимна цигара > бездимка, дебитна карта > дебитка, лимитирана серия > лимитка, соларен панел > соларка, социална мрежа > социалка*) или (по-рядко) *-ник* (*паркетен джип > паркетник*).

2.2. Заемане на лексика от чужди езици

Заемането е проява на тенденцията към интернационализация в съвременния период (вж. Благоева, Колковска / Blagoeva, Kolkovska 2013) и продължава да бъде продуктивен начин за попълване на речниковия състав на българския език. Основен източник за навлизане на най-нови заемки отново е английският език. Показателно е, че в най-новия академичен речник на неологизмите (Благоева и др. / Blagoeva et al. 2021) са включени над 360 заемки от английски.

Заетата от английски лексика попълва различни терминологични области като: **компютри и интернет** (*адблокър, блокчейн, ботнет, експлоит, линкбилдинг, мийм, мултитъч, пермалинк, рансъмуер, спамбот, хаштаг*), **икономика и финанси** (*аутстафинг, бектест, мултисорсинг, нейминг, проспектинг, ретаргетинг*), **спорт** (*аквабайк, байктраял, бодисърф, дайвинг, дартър, джетоватор, дрифт, кросфит, лонгборд, падълбординг*), **фризьорство и козметика** (*бронд, волюмизация, дермаролер, екстеншиън, мезоролер, микроблейдинг, пейнтинг, тредлифтинг*), **кулинария** (*дип, моктейл, реджувелак*), **техника** (*дрон, квадрокоптер, концепткар, круизконтрол, октокоптер, чилър*), **изкуство** (*квилинг, мапинг, фюзинг*), **музика** (*бразилектро, лаундж, ремиксър, ърбън*), **туризъм** (*олинклузив, ултраолинклузив, урбекс*), **медицина** (*хайфу, халотерапия*). Част от актуалните английски заемки се отнасят към **битовата лексика** (*вейп, вейпинг, джегингс, джусинг, картомайзер, лоуфъри*).

По-малко на брой нови заемки произхождат от френски (в областите **кулинария**: *поширам, ентреме, киш, тапенада, тарт*; **фризьорство и козметика**: *балеаж, демакиаж, демакиант, омбре, термаж*; **спорт**: *акробрани*) или италиански (**кулинария**: *балсамико, зукини, кантучи, капелети, макачино, панетоне, рикота, чабата*). Отделни заети думи навлизат също от немски (*реалполитика, рециклат, телетакт*), испански (*гуакамоле, тапас*), португалски (*капоейра*), гръцки (*халуми*), руски (*релсотрон*), както и от някои източни езици (с посредничеството на западноевропейските езици): японски (*амигуруми, будокон, емоджи*), корейски (*кимчи*).

2.3. Неосемантизация

Възникване на нови значения се наблюдава както при утвърдени в лексикалната система думи (*мус, серум и флуид козм., ревитализация архит., следвам, стена и статус* (във Фейсбук), *схема 'начин за извършване на незаконна дейност', темперирам кул.*), така и при някои познати многосъставни названия (*орален душ, палеолитна диета* с ново значение 'режим на хранене, близък до диетата на първобитните хора, в който са изключени млечните и зърнените продукти, захарта и др.'). При неосемантизацията се активизират редица семантични модели, описани за новата лексика от С. Колковска (Благоева, Колковска / Blagoeva, Kolkovska 2013: 249 – 279) и Н. Костова (Костова / Kostova 2018).

Част от новоразвитите значения са семантични калки от английски (*облак информ., ферма и мина* (за криптовалута), *хибриден воен.*), други възникват на домашна почва (*перка 'ветрогенератор', посивявам 'за икономическа дейност'*).

2.4. Образуване на нови съставни названия

Този начин на неоминация е много широко застъпен в разглеждания период. В структурно отношение новообразуваните съставни названия са най-често безпредложни именни фрази с адекватен компонент: *интерактивна дъска, вертикална ферма, леден ботокс, дуално обучение, вятърен парк, екологична лингвистика, безвъглеродна икономика, соларна керемида*, по-рядко – предложни именни фрази: *екология на езика, интернет на нещата (на вещите, на обектите), управление на времето, мениджър на риска, обучение чрез работа, икономика на знанието*. Голяма част от тях са структурни калки или полукалки от английски (*дигитален номад, дълги пари, вампирски лифтинг, молекулярна гастрономия, големи данни, партизански маркетинг, социален дъмпинг, публичен ключ*), други възникват на домашна почва (*защитено училище, зелена ваканция, зелен билет, зелени релси*).

Новите съставни названия се отнасят към различни терминологични сфери: **компютри и интернет** (*компютърен облак, публичен облак, зловреден софтуер*), **икономика и финанси** (*линейна икономика, кръгова икономика, кредитен кръгч, кръстосана продажба, имейл маркетинг*), **общество и политика** (*кохезионна политика, социално включване, социално изключване, дигитално неравенство, енергийна бедност, образователна бедност, мека цел, нискобюджетен тероризъм*), **екология** (*въглероден отпечатък, воден отпечатък, въглеродна неутралност*), **туризъм** (*приключенски туризъм, доброволчески туризъм, мрачен туризъм, устойчив туризъм*), **спорт** (*кикбокс аеробика, смехова йога*), **техника** (*колаборативен робот, концептуален автомобил*), **медицина** (*таргетно лечение, прицелна терапия*), **изкуство** (*комедийна драма, стендъп комедия*), **кулина-**

рия (*молекулярна гастрономия*), **езикознание** (*екология на езика, зелена лингвистика*), **козметика** (*мицеларна вода*) и пр. Други принадлежат към битовата сфера (*цветоулавящи кърпички, чашоми-ялна машина, боксспринг легло*).

3. Синонимия при новата лексика

Поради стихийния характер на неонимационните процеси разгледаните номинационни техники може да се активизират паралелно една на друга при назоваването на конкретен обект или явление от действителността. В резултат на това често се оформят двойки или серии от различни по форма и структура паралелни названия, рефериращи към един и същ денотат: *екоземеделие* и *биоземеделие*; *киберактивист* и *хактивист*; *кибертормоз*, *кибернасилие*, *дигитален тормоз*, *онлайн тормоз*, *виртуален тормоз*, *електронен тормоз* и *е-тормоз*; *кулинарен туризъм*, *гастрономически туризъм*, *хранителен туризъм* и *гастротуризъм*. Така неонимацията води до оформяне на нови синонимни връзки и разширяване на системните отношения в лексикалната система (вж. по-подробно Колковска и др. / Kolkovska et al. 2018).

Основен фактор за възникването на синонимия при неологичната лексика е комуникативната необходимост от назоваване на нови понятия. Стилистично-прагматичните фактори тук имат второстепенна роля. Във връзка с това по-голямата част от синонимните неологизми са тждествени в смислов и във функционално-стилистичен план и се отнасят към кръга на т.нар. абсолютни синоними. Много по-рядко появата на равнозначни неологизми е свързана със стилистично диференциране, срв. неутралното название *наркополицай* и разговорното *наркоченге*.

Наблюдават се следните основни случаи от гледище на конкретните начини и пътища за оформяне на синонимни редове при неологизмите:

- а) Синонимията се дължи на равнозначност при произвеждащите основи (*екоизложба* и *екоизложение*, *антигербаджийски* и *антигерберски*) или първите съставни части (*екоземеделец* и *биоземеделец*, *киберактивизъм* и *убактивизъм*) или на словообразователна синонимия при афикси или афиксоиди (*тунингист* и *тунингар*, *туитърен* и *туитърски*, *постистина* и *следистина*).
- б) Синонимният ред се изгражда от съставно название и образуван от него универбат (*хибридна война* и *хибридка*¹, *хибриден автомобил* и *хибридка*², *соларен панел* и *соларка*, *паркетен джип* и *паркетник*) или мотивирана от съставното название дума с отсечен първи компонент (*екологичен дъмпинг* и *екодъмпинг*, *астрономически туризъм* и *астротуризъм*, *орнитоложки туризъм* и *орнитотуризъм*, *европейска директива* и *евродиректива*, *електронно правосъдие* и *е-правосъдие*, *електрическа тротинетка* и *е-тротинетка*, *електрическо такси*, *електротакси* и *е-такси*).
- в) Синонимия се наблюдава при атрибутивни съставни названия с еднакъв опорен компонент и равнозначни или близки по семантика подчинени компоненти: *слънчева електроцентрала* и *соларна електроцентрала*, *интернет активизъм*, *дигитален активизъм*, *електронен активизъм* и *онлайн активизъм*, *дигитална монета* и *цифрова монета*, *заместваща майка* и *сурогатна майка*, *адвенчър туризъм* и *приключенски туризъм*.
- г) Синонимия е налице при атрибутивни съставни названия с равнозначни или близкочначни опорни компоненти и еднакъв подчинен компонент: *молекулярна кухня* и *молекулярна гастрономия*, *пасивна къща* и *пасивна сграда*, *дълбок интернет* и *дълбока мрежа*.
- д) Синонимия може да възникне и между съставни названия с еднакъв опорен компонент и несъпадащи по значение подчинени компоненти, които отразяват различни признаци, залегнали в основата на неонимацията: *добавена реалност*, *допълнена реалност*, *обогатена реалност* и *разширена реалност*, *споделена икономика* и *икономика на сътрудничеството*, *тъмен туризъм* и *мрачен туризъм* 'посещение на места, свързани с бедствия, аварии, смърт'.
- е) Срещат се и случаи, при които синонимите са съставни названия с общ подчинен компонент и несъпадащи опорни компоненти, насочващи към различни номинационни признаци, срв. *соларен парк* и *соларна ферма*.
- ж) В синонимни отношения встъпват също някои неосемантизми, възникнали чрез паралелно преосмисляне на различни лексеми, срв. новото значение на прилагателните *интелигентен*

и *умен* 'който извършва автономно определени функции, свързан е с интернет и може да се управлява дистанционно' (*интелигентен хладилник и умен хладилник, интелигентен телевизор и умен телевизор, интелигентен контакт и умен контакт*).

- з) Синонимия е налице между ново значение на дума от утвърдения речников състав и съставно название: *облак* с ново значение 'технология за разпределена обработка на данни и съхраняване на информация чрез обединяване на изчислителната мощ на голямо множество отдалечени сървъри, свързани в мрежа' и *компютърен облак*.
- и) Синонимизират се първично название (нова заемка или ново съставно название) и възникнало чрез вторична номинация ново значение на дума от утвърдения речников състав: *лайк-вам* (от английски) и *харесвам* с ново значение 'изразявам одобрение, положително отношение към статия, коментар, снимка и др. в социалните мрежи и др.', срв. също *соларен парк* и новото значение на *фотоволтаик*.
- й) В ред случаи се наблюдава синонимия между заемка и възникнало на домашна почва ново название (еднословно или съставно), обикновено калка: *фейкнюз* и *фалшива новина*, *стартъп* и *стартираща компания*, *малуер* и *зловреден софтуер*, *олинклузив* и *всичко включено в цената*.
- к) В синонимния ред влизат сложни думи и съставни названия като *смартдом*, *умен дом* и *интелигентен дом*, *смартчасовник* и *умен часовник*, при които е налице семантично припокриване между първата съставна част на сложната дума (*смарт-*) и адективния компонент в съставното название (*умен, интелигентен*).

Възможното комбиниране на разгледаните номинационни техники нерядко води до оформянето на синонимни редове с многобройни и разнообразни в структурно отношение членове: *смехойога*, *йога на смеха* и *смехова йога*; *еколингвистика*, *екологическа лингвистика*, *лингвистична екология*, *екология на езика* и *зелена лингвистика*; *соларен парк*, *соларна ферма*, *слънчев парк*, *фотоволтаичен парк* и *фотоволтаик*.

4. Заключение

Направените предварителни наблюдения върху някои аспекти от неологизацията в българската лексика през последните 15 години показват, че обновяването на речниковия състав протича динамично и засяга различни сектори от лексиката – както общоупотребимата, така и терминологичната лексика. Важно място в този процес продължават да имат словообразуването на домашна почва, заемането на думи от чужди езици, неосемантизацията и образуването на нови съставни названия. Установява се, че възникват цели серии словообразователни неологизми, произведени по съществуващите в езика словообразователни типове и модели. Обособяват се, макар и в редки случаи, и нови словообразователни компоненти. В сравнение с предходния период подчертано се активизира образуването на нови съставни названия – както по пътя на калкирането, така и на домашна почва.

Активизирането на различни номинационни техники при назоваването на новите реалии и явления води до оформянето на множество разнообразни по състав синонимни редове от неологизми. Наблюдаваното в редица случаи подчертано номинационно излишество говори, че понятията, означавани със съответните синонимни неологизми, са актуални за езиковото съзнание на българина. От друга страна, то свидетелства за това, че лексикалната норма все още е в процес на установяване. По-нататъшните наблюдения ще дадат възможност от дистанцията на времето да се проследи съдбата на разгледаните тук най-нови попълнения в българската лексика.

Благодарности

Статията е част от изпълнението на Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, финансирана от МОН.

Цитирана литература / References

Благоева и др. 2021: Благоева, Д., С. Колковска, А. Атанасова, Цв. Георгиева, Н. Костова, Св. Манова, В. Сумрова. *Речник на новите думи в българския език (от първите две десетилетия на XXI век)*. София: Наука и изкуство. (Blagoeva et al. 2021: Blagoeva, D., S. Kolkovska, A. Atanasova, Tsv. Georgieva, N. Kostova, Sv.

- Манова, V. Sumrova. *Rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik (ot parvite dve desetiletiya na XXI vek)*. Sofia: Nauka i izkustvo.)
- Благоева, Колковска 2013: Благоева, Д., С. Колковска. Динамика и иновационни процеси в българската лексика в края на ХХ и началото на ХХІ век. – В: Крумова-Цветкова, Л., Е. Пернишка (ред.). *Българска лексикология и фразеология. Т. 1. Българска лексикология*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 215 – 394. (Blagoeva, Kolkovska 2013: Blagoeva, D., S. Kolkovska. Dinamika i inovatsionni protsesi v balgarskata leksika v kraia na XX i nachaloto na XXI vek. – In: Krumova-Tsvetkova, L., E. Pernishka (red.). *Balgarska leksikologiya i frazeologiya. T. 1. Balgarska leksikologiya*. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, s. 215 – 394.)
- Георгиева 2013а: Георгиева, Цв. Нови суфиксални имена за лица в българския език. – В: Благоева, Д., С., Колковска, М. Лишкова (ред.). *Проблеми на неологията в славянските езици*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 33 – 76. (Georgieva 2013a: Georgieva, Tsv. Novi sufiksalni imena za litsa v balgarskiya ezik. – In: Blagoeva, D., S., Kolkovska, M. Lishkova (red.). *Problemi na neologiyata v slavyanskite ezitsi*. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, s. 33 – 76.)
- Георгиева 2013б: Георгиева, Цв. *Иновационни процеси в българската именна префиксация*. София: Авангард Прима. (Georgieva 2013b: Georgieva, Tsv. *Inovatsionni protsesi v balgarskata imenna prefiksatsiya*. Sofia: Avangard Prima.)
- Колковска и др. 2018: Колковска, С., Д. Благоева, Б. Нишева. Синонимни отношения при новата лексика в българския и чешкия език. – В: *Български език*, № 3, с. 17 – 33. (Kolkovska et al. 2018: Kolkovska, S., D. Blagoeva, B. Nisheva. Sinonimni otnosheniya pri novata leksika v balgarskiya i cheshkiya ezik. – In: *Balgarski ezik*, № 3, s. 17 – 33.)
- Костова 2018: Костова, Н. *Глаголни неологизми в българския език*. София: Авангард Прима. (Kostova 2018: Kostova, N. *Glagolni neologizmi v balgarskiya ezik*. Sofia: Avangard Prima.)
- Сумрова 2018: Сумрова, В. *Новите феминални названия в българския език*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. (Sumrova 2018: Sumrova, V. *Novite feminalni nazvaniya v balgarskiya ezik*. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“.)
- Martincová, Niševa 2018: Martincová, O., B. Niševa. Univerbizace v konkurenci (na českém a bulharském jazykovém materiálu). – In: *Slavia*, vol. 87, № 1 – 3, pp. 239 – 262.

CURRENT PROCESSES IN THE BULGARIAN LEXIS

Diana Blagoeva, Sia Kolkovska

Institute for Bulgarian Language “Prof. Lyubomir Andreychin”, BAS

d.blagoeva@ibl.bas.bg, s.kolkovska@ibl.bas.bg

Abstract: The paper examines some current processes which have been taking place in the Bulgarian lexis during the last 15 years. It discusses the main sources of enrichment of the lexical system during that period: the activation of word-formation processes of the Bulgarian language, lexical borrowing, the formation of multi-word units, the development of new meanings. A distinctive feature of the contemporary processes of neologization in Bulgarian is the application of more ways of naming new concepts which results in the formation and the simultaneous functioning of synonymous nominative units of different kinds. The paper also discusses the significant peculiarities of synonymous relations of Bulgarian neologisms.

Keywords: *neologisms, word formation, neologization, synonymy*

Diana Blagoeva
Institute for Bulgarian Language
52, Shipchenski prohod Blvd., Bl. 17
Sofia 1113
Bulgaria

Sia Kolkovska
Institute for Bulgarian Language
52, Shipchenski prohod Blvd., Bl. 17
Sofia 1113
Bulgaria